

BUYRAK VA UNING ANOMALIYALARI

Mirzayeva Adiba Xamdammovna

*Toshkent tibbiyot akademiyasi Normal va patalogik
fiziologiya kafedrasida assistenti*

Dadayeva Dildora Ixtiyor qizi

Toshkent tibbiyot akademiyasi 2- kurs talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada buyrak, buyrakda uchraydigan anomaliyalar, buyrak rivojlanish bosqichlarida kelib chiqadigan anomaliyalar va uni oldini olish choralarini, anomaliyaga uchragan buyrakdagi o'zgarishlar, buyrakning funksiyalari, organizmda normal va anomal buyrakning joylashgan o'рни haqida batafsil ma'lumot keltirilgan.*

Annotation: *This article provides detailed information about the kidney, anomalies occurring in the kidney, anomalies occurring in the stages of kidney development and measures to prevent it, changes in the abnormal kidney, functions of the kidney, and the location of the normal and abnormal kidney in the body.*

Аннотация: *В данной статье представлена подробная информация о почке, аномалиях, возникающих в почке, аномалиях, встречающихся на стадиях развития почки и мерах по их предотвращению, изменениях в аномальной почке, функциях почки, расположении нормальной и аномальной почки в теле.*

Kalit so'zlar: *Buyrak, arteriya, diafragma, vena, nefron, gormon, anomaliya, siydik yo'llari, nuqson, suyuqlik, siydik pufagi, ko'krak qafasi, saraton, organ, buyrak kosasi.*

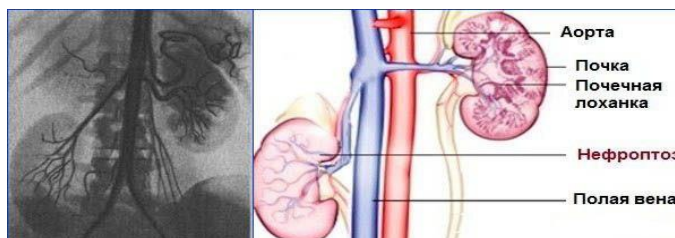
Keywords: *Kidney, artery, diaphragm, vein, nephron, hormone, anomaly, urinary tract, defect, fluid, bladder, chest, cancer, organ, kidney cup.*

Ключевые слова: *Почка, артерия, диафрагма, Вена, нефрон, гормон, аномалия, мочевыводящие пути, дефект, жидкость, мочевого пузыря, грудь, рак, орган, почечная чаша.*

Buyraklar umurtqali hayvonlarda uchraydigan qizil-jigarrang loviya shaklidagi ikkita organdir. Ular retroperitoneal bo'shliqda chap va o'ngda joylashgan bo'lib, katta yoshli odamlarda uzunligi taxminan 12 santimetr (4+1/2 dyuym) ni tashkil qiladi. Ular juftlashgan buyrak arteriyalaridan qon oladi; qon juftlashgan buyrak venalariga chiqadi. Har bir buyrak siydik pufagiga, siydik pufagiga olib boradigan naychaga birlashtirilgan. Buyrak turli tana suyuqliklari hajmini, suyuqlik osmolalligini, kislota-ishqor muvozanatini, turli elektrolitlar konsentratsiyasini nazorat qilish va toksinlarni olib tashlashda ishtirok etadi. Filtrlash glomerulusda sodir bo'ladi: buyraklarga kiradigan qon hajmining beshdan bir qismi filtrlanadi. Qayta so'rilgan moddalarga misol sifatida erigan suv, natriy, bikarbonat, glyukoza va aminokislotalar kiradi. Ajratilgan moddalarga vodorod, ammoniy, kaliy va siydik kislotasi misol bola oladi. Nefron buyrakning strukturaviy va funktsional birligidir. Har bir katta yoshli odamning buyragida 1 millionga yaqin nefron mavjud bo'lsa,

sichqonchanning buyragida atigi 12500 nefron mavjud. Buyraklar ham nefronlarga bo'g'liq bo'lmagan funktsiyalarni bajaradi. Masalan, ular D vitaminining kashshofini uning faol shakli kaltsitriolga aylantiradilar; va eritropoetin va renin gormonlarini sintez qiladi. Surunkali buyrak kasalligi (CKD) butun dunyoda etakchi sogliqni saqlash muammosi sifatida tan olingan. KKHning global taxminiy tarqalishi 13,4% ni tashkil qiladi.

Buyrak rivojlanishining anomaliyalari.

Buyrak nefroptozi a'zoning patologik harakatchanligi — uning o'rnini vertikal holatda 2 sm, gorizontal holatda 3 sm`dan ko'proqqa siljishi bilan tavsiflanadi.

BUYRAK POLIKISTOZI

Buyrak polikistozi a'zolarining tug'ma anomaliyalariga mansub bo'lib, ularda ko'plab kistalar hosil bo'lishi bilan tavsiflanadi.

Buyraklar va siydik yollarining konjenital anomaliyalari buyraklar va siydik yo'llarining shakli va funktsiyasiga tasir qiluvchi tug'ma nuqsonlardir.

Chaqaloqlar odatda ikkita buyrak bilan tug'iladi, ular qondan chiqindilar va ortiqcha suyuqlikni filtrlaydi. Buyraklar, shuningdek, suyaklarni mustahkamlash, qon bosimini nazorat qilish va qizil qon hujayralari ishlab chiqarishni boshqarishga yordam beradigan

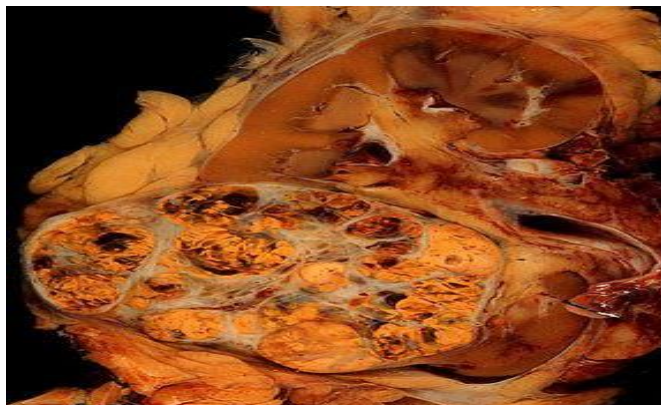
gormonlar ishlab chiqaradi. Filtrlangan chiqindilar siydik shaklida buyrakdan siydik pufagiga siydik yo'llari orqali oqib chiqadi va siydik pufagi orqali siydik pufagidan chiqariladi.

Tug'ma anomaliyalar tug'ilish paytidagi anatomiyadagi g'ayritabiiy o'zgarishlar bo'lib, buyraklar faoliyatiga va siydikning tanadan sog'lom chiqarilishiga tasir qiladi.

BUYRAK DISTOPIYASI

Buyrak distopiyasi — bu buyrak joylashuvining buzilishidir. Ushbu anomaliya rivojlanishning tug'ma nuqsonlariga mansub. Buyraklar past joylashishi, chanoq bo'shlig'i, ko'krak qafasiga siljigan bo'lishi mumkin.

BUYRAKNING YOMON SIFATLI O'SMALARI

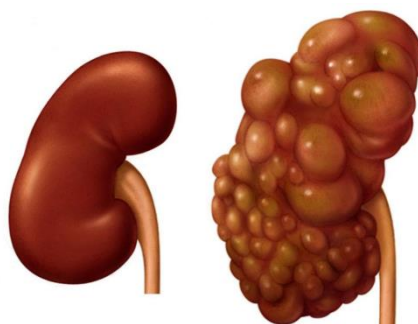
Buyraklarning o'smalari — buyrak to'qimasining turfa xil yomon sifatli transformatsiyalarini birlashtiradigan kasalliklar guruhidir. Onkologik kasalliklarning umumiy massasi ichra buyrak saratoni 2-3% hollarda uchraydi. Ko'pincha kasallikdan 40 yoshdan oshgan kishilar aziyat chekishadi.

Displaziya-buyrak to'qimalarining noto'g'ri shakllanishi, buyrak hajmining kamayishi disfunktsiyasi. Bunday turlar mavjud

- Ibtidoiy- buyrakning rivojlanishi erta embrional davrda to'xtab qolgan, organ, biriktiruvchi to'qimaning kichik maydoni bo'lib, diametric 3 sm dan oshmaydigan skleroz bilan almashtiriladi, tadqiqotda buyrakning strukturaviy birliklari aniqlanadi.

Multikistik-buyrak to'qimalari to'liq kistalar bilan almashtiriladi, siydik chiqarish kanali rivojlanmagan yoki yo'q.

Polikistik-buyraklarning irsiy ikki tomonlama anomaliyasi, bunda organ hajmi kattalashgan, to'qima o'zgargan, parenxima deyarli yo'q. Ko'pincha polikistik boshqa parenximal organlarda aniqlanadi

Qovuq va tos boshligidagi buyrak kistalari- buyrak kosasi va tos bo'shlig'ining istalgan bo'limida paydo bo'lishi mumkin bo'lgan turli lokalizatsiya, kattalik va kelib chiqish kistalari. Ular juda kam uchraydi, asoratlar qo'shilmaguncha ular asemptomatikdir.

Kuboklarning anomaliyalari bu shaklda o'zini namoyon qilishi mumkin. Spongi buyrak bu patologiya bilan yurak nefronining kengaygan rektal kanalchalarida ko'plab psevdokistalar mavjud. U yaxshi rivojlanadi, ko'pincha erkaklarda uchraydi.

Megakaliks-buyrak piramidalarining rivojlanmaganligi va buyrak kalikslarining proksimal qismlari hajmining oshishi. Urodinamika buzilmaydi.

Supradiafragmatik- buyrak diafragma ustida joylashgan .

Lomber distopiya-buyrak lomber mintaqada normal holatidan pastda joylashgan.

Pelvis distopiyasi- buyrak tos bo'shlig'ida joylashgan. Ayollarda bachadon va to'g'ri ichak o'rtasida, erkaklarda esa to'g'ri ichak va siydik pufagi o'rtasida joylashgan.

Iliak-buyrak yonbosh chuqurchasida joylashgan.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda buyrak organizmning eng asosiy organi hisoblanadi. Buyrak rivojlanishida turli anomaliyalar buyrak nefroptoz, buyrak polikistozi, buyrak distopiyasi va turli osma kasalliklari vujudga kelishi, ular tugma va orttirilgan bolishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdigaffor Gadayev, Utkir Mirsharapov „Odam Anatomiyasi“
2. <https://www.proteinatlas.org/humanproteome/kidney>
3. <http://www.uni-mainz.de/FB/Medizin/Anatomie/workshop/EM/EMNiereE.html>
4. <https://en.m.wikipedia.org/wiki/Kidney>